

провести контроль теоретичної підготовки за допомогою сучасних технологій. Вміле поєднання різних засобів роботи зі студентами на відстані може забезпечити достатню теоретичну підготовку. Дистанційне навчання дає можливість студентам постійного пошуку нової інформації для свого професійного розвитку, але воно не може повноцінно замінити традиційну освіту, оскільки в роботі лікаря, крім теорії велике значення має практика.

ЛІТЕРАТУРА

1. Патологическая анатомия COVID-19 : атлас / под ред. О.В.Зайратьянца. Москва : ГБУ «НИИОЗММ ДЗМ», 2020. 140 с.
2. Скрипник І. М., Маслова Г. С., Приходько Н. П., Гопко О. Ф., Шапошник О. А. Використання дистанційних методів навчання в медичній освіті. Медична освіта. 2020. № 3 (39). С. 29–32.
3. Шевченко Т. І., Сорокіна С. І., Шапошник О. А., Приходько Н. П. Застосування технологій електронного навчання як засіб підвищення ефективності навчального процесу. Удосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 24 березня 2016 р. Полтава, 2016. С. 242–243.
4. Филенко Б.М., Ройко Н.В., Старченко І.І., Проскурня С.А., Прилуцький О.К. Порівняльний аналіз успішності студентів під час дистанційного навчання і традиційної форми освіти. Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії. 2020. Т. 20, вип. 2 (70). С. 162-167.
5. Сорокіна С. І., Шапошник О. А., Шевченко Т. І., Приходько Н. П. Реалізація новітніх інформаційно-освітніх технологій в медичній галузі. Нові інформаційні технології в освіті для всіх : збірка праць десятої міжнародної конференції. Полтава, 2015. Ч. 2. С. 216–222.
6. Ройко Н. В., Филенко Б. М., Проскурня С. А., Совгиря С. М. Рівень мотивації та ставлення студентів до вивчення патоморфології. Світ медицини та біології. 2017. № 4 (62). С. 212–215.
7. Ройко Н.В., Старченко І.І., Филенко Б.М., Поскурня С.А., Прилуцький О.К. Розвиток міжпредметних зв'язків для формування клінічного мислення на основі академічних компетенцій на кафедрі патологічної анатомії з секційним курсом. Актуальні питання вищої медичної (фармацевтичної) освіти : матеріали XVII Всеукр. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 5-6 листопада 2020 р. Тернопіль, 2020. С. 217–225.

УДК: 378.018.43:378.016:616-053.2

*Фролова Т.В., Сенаторова А.В., Терещенкова І.І., Стенкова Н.Ф.,
Сіняєва І.Р., Атаманова О.В., Кононенко О.В., Феськова А.О.*

Харківський національний медичний університет

ДИСТАНЦІЙНА ФОРМА

НАВЧАННЯ ЯК СКЛАДОВА ІНТЕРАКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

СТУДЕНТІВ І ВИКЛАДАЧІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ

ПРОПЕДЕВТИКИ ПЕДІАТРІЇ

У статті висвітлені теоретичні та практичні аспекти впровадження дистанційного навчання при вивченні клінічної дисципліни, розглянуті основні напрями вирішення проблем за допомогою інноваційних освітніх технологій. Звертається увага на необхідність збереження інтерактивної взаємодії

студентів і викладачів при викладанні клінічної дисципліни у форматі дистанційного навчання. Проаналізовані результати анкетування студентів задля попередньої оцінки якості дистанційного навчання та підвищення професійної компетенції майбутніх лікарів.

Ключові слова: дистанційна форма навчання; інтерактивне навчання; медичний освітній заклад, пропедевтика педіатрії

Theoretical and practical aspects of distance learning introduction in studying clinical discipline are reported in the article, the main directions of solving problems of innovative educational technologies are also considered. Attention is paid to necessity to maintain interactive cooperation between students and teachers during teaching clinical discipline in the distance form of learning. The results of the students survey about preliminary rating of the quality of distance learning and advancement of professional competence of future doctors were analyzed.

Key words: distance learning; interactive learning; medical educational institution, propedeutics of pediatrics

В статье освещены теоретические и практические аспекты внедрения дистанционного обучения при изучении клинической дисциплины, рассмотрены основные направления решения проблем с помощью инновационных образовательных технологий. Обращается внимание на необходимость сохранения интерактивного взаимодействия студентов и преподавателей при преподавании клинической дисциплины в формате дистанционного обучения. Проанализированы результаты анкетирования студентов для предварительной оценки качества дистанционного обучения и повышения профессиональной компетенции будущих врачей.

Ключевые слова: дистанционная форма обучения, интерактивное обучение, медицинское образовательное учреждение, пропедевтика педиатрии

Постановка проблеми. Більшість навчальних закладів різного рівня використовують в педагогічному процесі дистанційні технології. Але у зв'язку з ситуацією, що склалася в світі через поширення коронавірусної інфекції, дистанційна форма навчання досягла широкого застосування та розвитку.

Огляд останніх досліджень і публікацій з цієї проблеми. Останнім часом невід'ємною та важливою частиною здобуття медичної освіти стала дистанційна форма навчання. Правильним є використання словосполучення «дистанційне навчання», а не «дистанційна освіта», тому що це спосіб здобуття знань та вмінь студентами, зміст освіти при цьому не змінюється [8].

Впровадження нових інноваційних технологій в медичну практику завжди стрімко розвивалося. Сьогодні ступінь розвитку цієї сфери швидко зростає та стає пріоритетним. Звичайно, потрібно відзначити, що медична освіта має свої особливості, пов'язані з відносинами викладач-студент, лікар-пацієнт. Але навіть у таких випадках дистанційне навчання демонструє свою гнучкість, а використання сучасних технологій в процесі навчання виводить його на вищий рівень [6, с. 357-361]. Сучасні комп'ютерні програми дозволяють забезпечити передачу знань і доступ до різноманітної інформації, а нові технології, наприклад, інтерактивні електронні навчальні посібники, мультимедійний контент, Інтернет, сприяють підвищенню залучення студентів до процесу навчання. Інтерактивні можливості систем доставки інформації дозволяють налагодити і навіть стимулювати зворотний зв'язок, забезпечуючи діалог і постійну підтримку, які не є можливими в

більшості традиційних систем навчання [5].

Дистанційне навчання при підготовці лікарів - це інноваційна організація навчального процесу, яка реалізується в специфічній педагогічній системі, що базується на принципі самостійного навчання студента та інтерактивної взаємодії викладача та студента [4, с.77-140]. Студент приймає активну участь у процесі освіти. Під час підготовки до заняття студент не завжди може знайти потрібну та сучасну інформацію в підручнику, що він взяв в бібліотеці, тому він звертається до інтернет-ресурсів, грамотна робота з якими є невід'ємною частиною дистанційного навчання. Це надає можливість знайти корисну, оновлену та актуальну інформацію, що є важливим фактором формування досконалої теоретичної бази [1, с. 545-547].

Невід'ємна роль в процесі викладання студентам-медикам клінічної дисципліни, а саме пропедевтики педіатрії, у дистанційному форматі, відводиться на опанування практичних навичок. Це й методики обстеження органів і систем здорової і хворої дитини й виявлення патологічних змін та їх трактування. Під час дистанційного навчання реальний пацієнт відсутній, тому це може бути можливим за допомогою виписок з історії хвороби з демонстрацією фотографій (наприклад, зміна кольору шкіри, низькорослість, ожиріння, гідроцефалія та ін.), відеофільмів (задуха, вимушене положення) та аудіозаписи (серцеві та дихальні шуми). На прикладі виписки з історії хвороби складаються питання до студента: які патологічні відхилення в статусі пацієнта виявлені, чим ці зміни можуть бути зумовлені, та як інтерпретувати результати лабораторних обстежень.

Виникає питання, як це зробити, знаходячись по іншу сторону екрану від студента? Провідна роль відводиться правильно підібраним електронним освітнім системам, електронним бібліотекам, достовірним інтернет-ресурсам, а також можливості візуалізувати та побачити необхідні методики обстеження пацієнтів, медичні маніпуляції за допомогою навчальних фільмів [5, 236-240].

Завдання дослідження: оптимізувати основні засоби і методи дистанційного навчання при викладанні пропедевтики педіатрії в медичних закладах освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливим в ході дистанційного навчання є те, що студент сам може розпоряджатися своїм часом та формою, в якій він отримує знання, що запропонована викладачем: лекції, вебінари, узагальнення літературних даних, підготування виписок з історії хвороби, конференції. На кафедрі пропедевтики педіатрії № 1 Харківського національного медичного університету (ХНМУ) протягом всього періоду пандемії, відповідно до принципів дистанційної форми навчання, в режимі он-лайн проводилися практичні заняття та лекції зі студентами 3 курсу. Тому, маючи певні напрацювання можна поділитися досвідом, обговорити ряд питань і позначити круг перспектив дистанційного навчання.

Для якісного проведення таких занять на платформі Moodle були розміщені дистанційні курси, які розроблені співробітниками кафедри, і кожен студент університету мав до них вільний доступ [7]. Додатково створювались окремі вкладки відповідно для студентів певного курсу та дисципліни, що сприяло зручному пошуку розміщених на платформі методичних матеріалів, лекцій, матеріалів для самосійної підготовки, ситуаційних завдань та тестів [6, с. 5].

Студенти мали можливість самостійно підготуватися до заняття, розібрати теоретичні питання, попрацювати з базами даних; в свою чергу викладач міг

перевірити ступінь підготовки студента до заняття шляхом тестування. Розбір клінічних ситуацій за допомогою виписок з історії хвороби з визначенням патологічних симптомів та постановки студентом синдромального діагнозу ґрунтуючись на результатах основних та додаткових методів дослідження дозволяв інтенсифікувати процес навчання.

Ситуаційні завдання, що надавалися студентам у формі відеофільмів (огляд новонародженого, проведення антропометрії, оцінки фізичного розвитку в дітей, методики обстеження, здійснення різноманітних медичних маніпуляцій та ін.) суттєво впливали на емоційну сферу сприйняття та закріплювали в пам'яті студентів отримані знання. Також ефективним було проведення дистанційних занять з використанням спеціального обладнання та фантомів.

Під час дистанційного навчання вкрай важливий зворотній зв'язок. Студенти повинні оцінювати роботу викладачів, інформувати про свої проблеми, потреби, психологічний статус. Також викладачі мають можливість порівняти власні враження про свою діяльність з думкою студентів про свою викладацьку роботу і продовжити працювати над вдосконаленням своєї викладацької майстерності. У той же час адміністрація університету мала змогу контролювати якість викладання в аудиторіях і працювати над можливими проблемами.

Для оптимізації основних засобів і методів дистанційного навчання при викладанні пропедевтики педіатрії викладачами кафедри було проведено анкетування студентів з метою попередньої оцінки якості дистанційного навчання. Якість організації дистанційного навчання на кафедрі 86,3% студентів оцінили добре, 10,5% задовільно, 3,2% незадовільно. На питання щодо якості контролюючих заходів, тестів, завдань 70,9% відповіли добре, 19,2% задовільно, 9,9% незадовільно. 86,3% студентів оцінили форму навчання з викладачем добре, 12,6% задовільно, 1,1% незадовільно. Більшість студентів оцінюють роботу викладача добре - 92,3%, 6,5% задовільно, 1,5% незадовільно. Також студенти оцінили свою самостійну роботу: 64,8% добре, 13,8% задовільно, 21,4% незадовільно. На питання щодо інформаційного забезпечення занять (відеофільми, презентації та інше) добре відповіли 73,6% студентів, задовільно 19,2%, незадовільно 7,2%.

Таким чином, перший досвід дистанційного навчання на кафедрі дав позитивні результати: студенти стали більш активними в самостійній підготовці до занять, викладачі – адекватніше оцінювати знання студентів, також розширилися технічні можливості викладання практичних навичок з економією часу для підготовки до занять.

Висновки з цього дослідження та перспективи. Під час підготовки були проаналізовані різноманітні методики використання сучасних інформаційних технологій дистанційної форми навчання на кафедрі пропедевтики педіатрії. За опитуванням студентів дистанційна форма навчання є ефективним способом отримання знань, тому що вона складається з усіх форм навчання, дозволяє суттєво розширити спектр доступної інформації та надає нові можливості для індивідуального формування лікаря та клінічного мислення. Використання переваг та підвищення ефективності дистанційної форми навчання має організовуватися з урахуванням можливостей нових інформаційних технологій і орієнтуватися на формування розвиненої особистості, що здатна до постійного оновлення наукових знань і професійної мобільності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агранович Н.В., Ходжаян А. Б. Возможности и эффективность дистанционного обучения в медицине. *Фундаментальные исследования*. с. 2016. 545-547.
2. Биков В.Ю. Дистанційне навчання в країнах Європи та США і перспективи для України / В.Ю. Биков // Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології : кол. монографія / В.Ю. Биков, О.О. Гриценчук, Ю.О. Жук та ін. / Академія педагогічних наук України, Інститут засобів навчання. Атіка, 2015. с. 77–140.
3. Дистанційне навчання: сутність, цілі, принципи, особливості, вимоги. Програмне забезпечення та адміністрування навчального процесу при ДН [Електронний ресурс]
URL: <http://nuwm.edu.ua/navchaljno-naukovi-instituti/zaочно-distancijnogho-navchannja/novini/distancijne-navchannja-cili-principi-osoblivosti-vimoghi>
4. Кудрявцева С.П. Міжнародна інформація : навчальний посібник / С.П. Кудрявцева, В.В. Колос. Видавничий дім «Слово», 2005. 400 с.
5. Морзе Н.В. Інформаційні технології в навчанні : навч. посіб. / за ред. Н.В. Морзе. Видавнича група ВНУ, 2004. 240 с.
6. Смирнова-Трибульська Є.М. Дистанційне навчання з використанням системи MOODLE : навч.-метод. посіб. / Є.М. Смирнова-Трибульська. – Херсон: Видавництво Айлант, 2007. – 465 с. 5.
7. Сторінка кафедри пропедевтики педіатрії №1 ХНМУ на онлайн-платформі Moodle [Електронний ресурс]
URL: <http://31.128.79.157:8083/course/index.php?categoryid=59>
8. Що таке дистанційна освіта: як вона працює? [Електронний ресурс] URL: <http://www.vsemisto.info/osvita/2355-sho-take-vysha-osvita-jak-vona-prazhuje>

УДК 616.89-008.441.44:159.923:378:61-057

*Цвіренко С.М., Похилько В.І., Чернявська Ю.І.,
Соловійова Г.О., Климач Т.М.*

Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ ІЗ ПОЗИЦІЇ ВИЗНАЧЕННЯ СУЇЦИДАЛЬНОГО РИЗИКУ

В статті висвітлено результати аналізу анкетування 480 студентів Української медичної стоматологічної академії (м. Полтава) з можливим визначенням групи осіб з елементами суїцидальної поведінки. Було використано «Отитувальник суїцидального ризику» (модифікація Т.М. Разуваєвої), який найбільш широко використовується психологами при індивідуальному та груповому тестуванні для експрес-діагностики суїцидального ризику; виявлення рівня сформованості суїцидальних намірів з метою попередження серйозних спроб самогубства і дозволяє запобігти вчинення спроб самогубства. За результатами аналізу відповідей респондентів виявлено такі риси студентів-медиків: демонстративність – 2 %; афективність – 2 %; унікальність – 2 %; неспроможність – 2 %, соціальний песимізм – 1 %; злам культурних бар'єрів – 3 %; максималізм – 7 %; тимчасова перспектива – 1 %, антисуїцидальний фактор – 100 %. А антисуїцидальний фактор, навіть при наявності всіх інших факторів знімає глобальний суїцидальний ризик. Результати дослідження показали що студенти мають достатню психологічну зрілість, а значить можуть оцінювати критичні ситуації з різних боків та зважено визначати свою реакцію. Завданням